

М.М. Косьмій

Університет Короля Данила, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ ЧИННИКІВ НА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНІ ЗМІНИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

У статті вивчаються теоретичні та практичні аспекти впливу нематеріальних чинників на просторову структуру міст та територій. На підставі ґрунтового аналізу адміністративно-територіальних змін населених пунктів на прикладі міст Карпатського регіону визначаються рівні впливу нематеріального (законодавчо-нормативні, політико-адміністративні, ментально-етичні, релігійно-духовні та ландшафтно-естетичні чинники) на просторову структуру урбанізованих систем.

Ключові слова: нематеріальні чинники, просторова структура, урбанізована система, місто, об'єднані територіальні громади, зміна населених пунктів.

Постановка проблеми

Процес децентралізації сьогодні вимагає ґрунтового аналізу тих процесів на який він безпосередньо впливає. Відповідно питання адміністративно-територіальних змін населених пунктів крім матеріальної складової має у собі і нематеріальну компоненту. Тому вплив нематеріальних чинників на просторову організацію міст і територій був, є і буде предметом дослідження багатьох науковців та осіб зацікавлених містобудівною діяльністю, адже нематеріальне вимагає пошуку загальних і усесторонніх підходів до організації просторової структури. Ґрунтовної уваги вимагає аналіз ціннісної групи, яка представлена ментально-етичними, історико-культурними, релігійно-духовними чинниками, дія яких відрізняється в просторі, часі та формі впливу на людину і відповідно на урбанізовану зону чи систему, творцем і частиною якої є сама людина. Усі згадані чинники тісно взаємопов'язані і взаємобумовлюють одне одного, при цьому їх розглядати варто як окремо, так з огляду впливу на простір міст.

З огляду на вищенаведене, наукова актуальність нашого дослідження полягає у визначенні рівня впливу нематеріального на просторову структуру урбаністичних систем в процесі змін населених пунктів. Останнє важливе з огляду на те, що місто чи будь-який населений пункт це «живий організм» і він твориться і функціонує на підставі і задля реалізації широкого спектра чинників, які можна виміряти кількісно і тих, які можна сприйняти, як певну ідеологему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У сьогоднішніх умовах назріла необхідність переосмислення питання впливу нематеріальних чинників на просторову організацію для нових умов держави, її регіонів і міст. Окремі аспекти порушеної проблеми досліджують вітчизняні дослідники: Білоконь Ю. М., Габрель М.М., Дьомін М. М., Завальний О.В., Ключніченко Є. Є., Панкєєва А. М., Семенов В.Т., Фомін І.О. та ін. Особливе місце в дослідженні феномена нематеріального, а також розвитку урбанізованих систем займають дослідження іноземних учених таких як: Гутнова О. Е., Іконнікова А.В., Козодаєвої Н.В., Козлової Л.В., Лосєва О.Ф., Пелиховича Ю.В. та ін.

При цьому спостерігаємо відсутність комплексного дослідження присвяченого вивченню нематеріального.

Формулювання мети статті

Метою статті є визначення впливу нематеріальних чинників на процес адміністративно-територіальних змін територіальних громад на прикладі Карпатського регіону.

Виклад основного матеріалу

Розвиток територій та формування просторових систем історично формувався на підставі чіткого плану і організаційної структури. З виникненням держав і поширенням норм права відбулося утвердження чіткої адміністративно-територіальної системи, яка визначала зовнішні межі окремого населеного пункту, можливості його росту та розвитку. Однак, саме у XX-XXI ст. адміністративно-територіальні чинники стали аксіомою, порушення якої мало наслідком конфлікти, матеріальні чи соціальні конфлікти. Регулювання адміністративно-

територіального устрою належить до виключної компетенції органів державної влади та закріплене Конституцією та іншим нормативно-правовими актами.

Україні після проголошення незалежності залишився у «спадок» старий адміністративно-територіальний устрій часів УРСР, який з окремими змінами та доповненнями був закріплений Конституцією 1996 р. Характерною рисою утвердженої системи була жорстка централізація та бюрократизація ключових процесів в системі розвитку окремих міст та громад. Спроб реформувати адміністративно-територіальний устрій України за останні роки було здійснено кілька, але усі вони були малоефективні.

Тільки у 2015 р. було ініційовано початок нової адміністративно-територіальної реформи спрямованої на децентралізацію системи управління. Позитив цієї системи полягає не тільки у формуванні дієздатних територіальних громад, що матимуть широкі повноваження в економічній сфері та зможуть ефективно використовувати отримані кошти, а й у децентралізації системи держархбудконтролю.

Власне сам процес децентралізації є передачею широкого кола повноважень від державної влади – органам місцевого самоврядування [1]. Це загальноприйнята світова тенденція, яка продемонструвала ефективність у європейських країнах. Яскравим прикладом такої децентралізації є Польща, досвід якої може стати за основу трансформації просторових систем міст Карпатського регіону, оскільки вони багато в чому схожі до урбанізованих систем південно-східних воєводств Польщі.

За останні чотири роки процес децентралізації отримав виразних форм. Виникли перші ОТГ, які зіткнулися з потребою фахових архітекторів і проєктантів, оскільки люди отримали можливість реально впливати на простір, що їх оточує. Позитив від цих змін і у тому, що заклади вищої освіти, які готують фахових архітекторів отримали можливість представити ринку якісного фахівця, а співпраця з ОТГ, дозволяє зосередити увагу на конкретних проблемах, що цікавлять громаду.

У населених пунктах Карпатського регіону, процес створення ОТГ, отримав неоднозначне розуміння з боку жителів громад. Виникли два діаметрально протилежні системи поглядів – абсолютна підтримка, створення і ефективна діяльність ОТГ; всіляка протидія утворенню територіальних громад. Виходячи з цього регіон належить до числа найменш ефективних в плані проведення реформи децентралізації. Прикладом може слугувати картасхема рейтингу областей України, стосовно спроможності сформувати дієві громади [1].

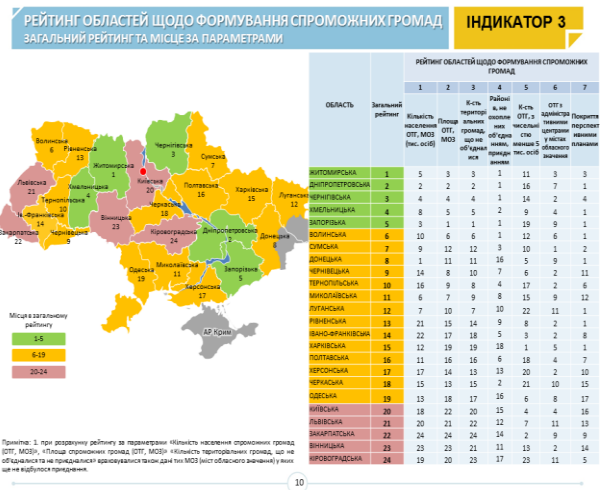

Рис. 1. Рейтинг областей України щодо формування спроможних громад

Загалом, впродовж останнього року, можна спостерігати позитивну динаміку в процесі утворення ОТГ в регіоні, і одним із лідерів цього процесу є саме Карпатський регіон.

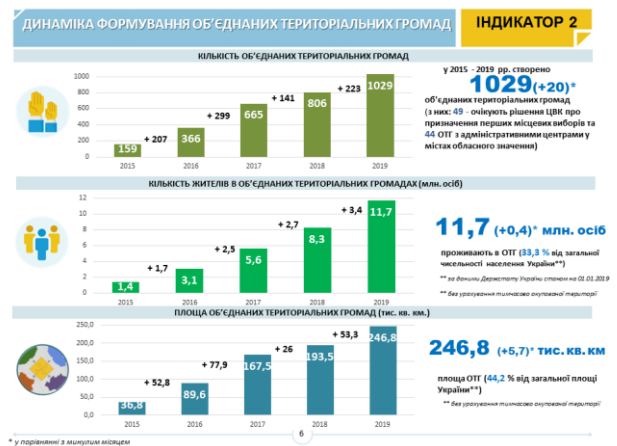

Рис. 2. Динаміка формування об'єднаних територіальних громад

Небажання, та неефективність утворених ОТГ в межах Карпатського регіону найбільше позначилася на процесі децентралізації повноважень органів архбудконтролю. Державна статистика свідчить про одні з найнижчих рівнів передачі повноважень держави у сфері архбудконтролю, органам влади новостворених ОТГ. Однією із причин цього є брак кваліфікованих кадрів.

Адміністративно-територіальні зміни, хоча є виявом нормативно-правового регулювання, вони є поєднанням матеріальних і нематеріальних чинників розвитку просторових систем. Матеріальна складова проявляється чітким регулюванням меж, принципів і способів організації об'єднаних громад, а також їх повноважень в містобудівній сфері.

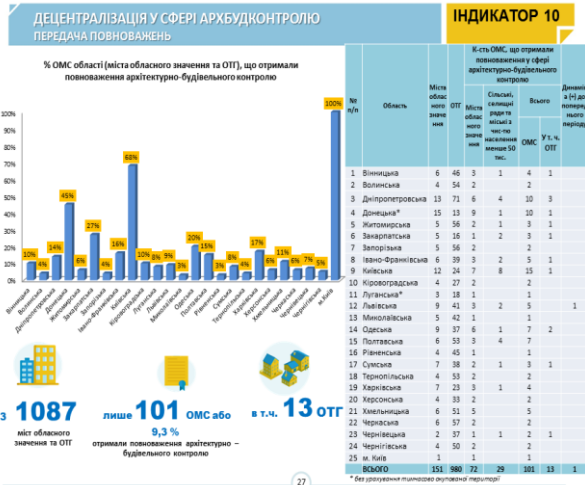

Рис.3. Децентралізація у сфері архбудконтролю

Нематеріальне (є домінуючим) проявляється у тому, що члени громади, вправі визначати вектор і специфіку розвитку просторової структури міста чи населеного пункту. Аналіз закону про децентралізацію, свідчить, що законодавці в його основу також поставили нематеріальне: нерозривність території ОТГ; врахування історичних, природних, етнічних, культурних та інші факторів; неможливість зниження рівня якості та публічності усіх послуг, що надавалися до створення громади [2].

Особливість трансформації адміністративно-територіального устрою та процесу формування ОТГ, є те, що центром, як правило стає найбільш розвинений населений пункт, в тому числі місто. Останнє, в цьому плані отримує високі перспективи для розвитку урбанізованої зони, але це можливе тільки після подолання цілого ряду протиріч. Вирішити останні можна шляхом врахування нематеріальних факторів, зокрема відносин власності, які в процесі приєднання до міста навколишніх територій, нівелюють усталені принципи власності і погляду людей на оточуючий простір. Ці протиріччя є досить складними, і гальмують процес утворення територіальних громад. Прикладом подібних суперечностей може слугувати процес утворення ОТГ довкола чотирьох найбільших міст регіону – Івано-Франківська, Чернівців, Львова та Ужгорода.

Власне законодавчі вимоги стосовно формування об'єднаних територіальних громад, тільки сприятимуть утворенню урбанізованих зон, які з часом мають шанс перетворитися у цілісну урбанізовану систему. Однак, усі чотири обласні центри по різному підходять до ідеї утворення територіальних громад. Одні, ведуть активну роботу стосовно приєднання до міста територій навколишніх сіл, інші, задовольняються власною територією, або не приділяють увагу реформуванню. Найактивнішим в плані організації територіальної громади з центром у великому місті є Івано-Франківськ.

Так, згідно з перспективним планом формування території довкола м.Івано-Франківськ, до одноїменної ОТГ мають входити 19 населених пунктів. У разі, якщо всі приміські села, передбачені перспективним планом формування території, ввійдуть в Івано-Франківську ОТГ, то площа міста збільшиться, приблизно втричі та становитиме 24,8 тисяч гектарів, або ж 248 кілометрів квадратних [3]. В такому разі м. Івано-Франківськ стане прикладом урбанізованої зони, а не урбанізованої системи, якими є скажімо Мілан чи Барселона, що за площею будуть навіть менші за Івано-Франківську ОТГ.

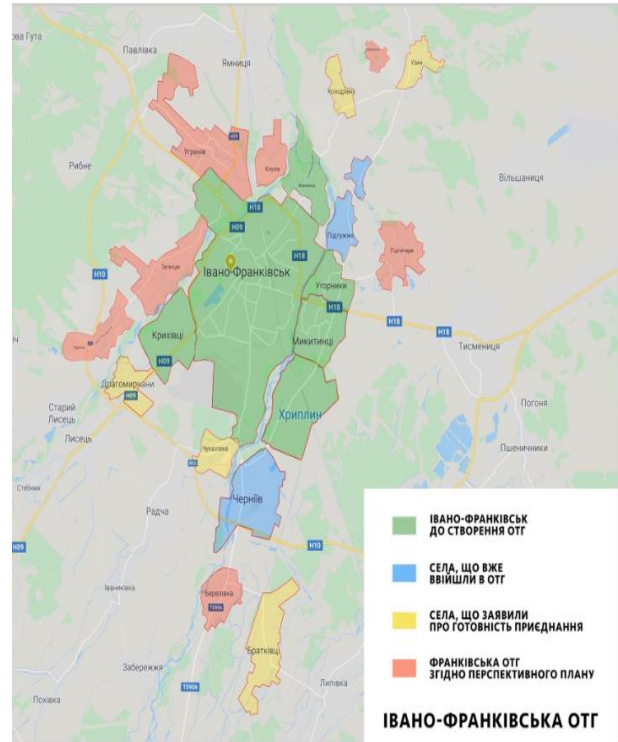

Рис.4. Перспективний план формування Івано-Франківської ОТГ

Однозначно, що процес формування урбанізованої системи довкола історичного Івано-Франківська тривалий і непростий. При цьому, нематеріальні фактори розвитку, можуть його прискорити, або нівелювати низку непорозумінь, що виникнуть в процесі трансформації.

Інші два обласні центри Чернівці та Львів, менш інтенсивно ведуть роботу стосовно розширення власної площі за рахунок сільських територій. Не вдаючись, до вияснення причин дій місцевої влади в цьому напрямку, скажемо, що кожному з цих міст потрібне перспективне розширення території, що може сформувавши для них умовну «третю» просторову зону. Перша просторова зона Чернівців та Львова обмежується історичною частиною міст, яка набула чітких і оригінальних рис у XVIII – XIX ст. Характерною рисою архітектурних об'єктів цієї доби є високий рівень естетичності та дизайну, а також їх адміністративний, сакральний і культурний

характер. Впродовж ХХ ст., в містах формувалася «друга» зона, яка була поєднанням промислових та житлових об'єктів. Для цієї зони (формувався в основному в радянську епоху) власний акцент на практичній складовій, нехтуванням сформованої історичної пам'яті, культурного ансамблю та дизайнерських аспектів. Перспективна «третья» просторова зона, може формуватися на новоприєднаних територіях, з обов'язковим врахуванням нематеріальних історико-культурних, ментально-етичних, релігійно-духовних чинників. Кожна приєднана територія, може сформувати специфічну просторову організацію, що доповнить існуючу, але володітиме унікальністю і набором елементів, що відповідають потребам мешканців.

Показовим у цьому плані є Львів, де густина населення становить 3 982 (на площі у 180 км² проживає майже 725 тис. осіб) [4]. Майже така ж кількість жителів Кракова, проживає на території у 326 тис км². Це дає підстави стверджувати, що Львову, для перетворення у повноцінну урбанізовану систему бракує 100-150 тис км² [4]. Саме за рахунок нових територій, у місті можна створити торговельні, розважальні, спортивні та ніші об'єкти, які покращать побут мешканців, дозволять перетворити місто у один з найбільш розвинених міських центрів України.

Складність для Львова полягає в тому, що довкола міста уже виникло і успішно функціонує кілька ОТГ.

Рис.5. План формування Львівської ОТГ

За підрахунками Т.Баранецького, Львів зберігає шанси збільшити власну площу за рахунок території навколишніх сіл. Площа останніх становить понад 137 тис. км² [4]. Це на думку дослідника, дозволить місту зрівнятися за площею з такими містами як Вроцлав і Краків, що є лідерами своїх регіонів, а мультиплікація успішних рішень, в тому числі й містобудівних, на новоприєднані території сприятиме формуванню унікальної урбанізованої системи.

Іншим шляхом пішло м.Чернівці, яке створюючи власну ОТГ відмовилося включати в неї сусідні села, за винятком с.Коровію, яке межує територіально і є історичним центром де в царські часи поча-

ли будувати місто [5]. Причин такого підходу кілька. По-перше, м. Чернівці має високі перспективи існування як окрема ОТГ, а освоєння нових територій, матиме в короткій перспективі значні фінансові витрати. По-друге, довколишні села, зокрема Чорнівка, є місцем куди місто вивозить на складування власні сміттєві відходи [5]. По-третє, площа Чернівців, де проживає понад 250 тис чоловік, майже така ж як площа Львова, і вдвічі більша за площу Івано-Франківська, а тому наявні території достатні для формування цілісного міського конгломерату та унікальної урбанізованої системи.

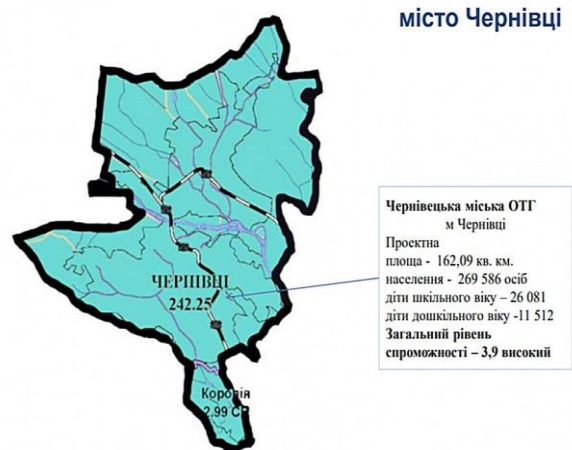

Рис.6. Чернівецька ОТГ

Зовсім за іншою схемою відбувається організація територіальної громади довкола міста Ужгорода. Будучи найменшим з чотирьох обласних центрів Карпатського регіону, місто займає площу 41,56 км² та населенням у майже 115 тис чоловік, влада обласного центру не вживає жодних заходів до розширення його площі. Більше того, практично усі населені пункти довкола Ужгорода утворили власні ОТГ і не розглядають можливого об'єднання з містом.

Відмова Ужгорода до розширення міського простору, не піддається поясненню. Більше того, менші міста регіону, такі, як Калуш та Коломия, створили власні міські територіальні громади, площі, яких становлять відповідно 142,733 км² [6] та 136,77 км² [7]. Особливістю цих міських громад є те, що абсолютну більшість населення складають міські жителі, а середня густина населення свідчить про можливість збільшення жителів у 2-3 рази.

Аналіз адміністративно-територіального устрою та реформи децентралізації показує, що міста Карпатського регіону, як і решта України, розширюючи власну територію керуються насамперед бажанням отримати фінансову незалежність, а також збільшити земельні наділи, які напередодні реалізації земельної реформи та ліквідації мораторію на продаж землі, є чудовою інвестицією в майбутнє. В меншій мірі, керівники міст переслідують бажання уніфікувати та спростити перелік сервісів,

в тому числі й тих, які стосуються архітектурної та містобудівної діяльності.

Власне ідея створення міських територіальних громад не є новою, ще задовго до 2015 р., серед українських науковців активно вивчали ідею розвитку міської агломерації. Процес агломерації є закономірним процесом розвитку регіонів, що повинен забезпечити формування економічних точок розвитку, гармонічну і ефективну систему інфраструктури, а також комфортних умов для життєдіяльності людей [8, с. 344]. Власне міста Карпатського регіону чітко відповідають принципам організації агломерацій, оскільки розміри їх території відповідають півторагодинній доступності до центру [8, с. 345]. При цьому навіть у разі утворення територіальних громад Івано-Франківськ, Львів чи Чернівці, з наявною інфраструктурою будуть спроможні задовольнити часові вимоги в 1,5 годин для пересування з периферії до центру.

На нашу думку, авторам адміністративно-територіальної реформи було б доцільно включити в її зміст ідею міської агломерації. Більше того, українські науковці розробили дієвий методологічний інструментарій формування агломерацій, який в ході реформи та формування територіальних систем може мати практичне застосування. В цьому плані вартими уваги є наукові доробки М. М. Габреля [9], Ю. М. Білоконя, В. Т. Семенова, О. В. Завального, А. М. Панкеевої [8], І. О. Фоміна [10] та іноземних авторів [11, 12].

Наукові висновки згаданих вчених свідчать, що основу агломерації складає місто-центр, якими і є Івано-Франківськ чи Львів за умови створення територіальної громади. Так, І. А. Фомін зауважує, що ключовим елементом агломерації є «ядро..., яке складається з одного або більше головних, найбільш великих міст-центрів, де щільність населення найбільш висока» [10, с. 21]. Він також виділяє три зони агломерації: центр, передмістя та периферія [10, с.22].

Ідея І.А.Фоміна доводить практичність запропонованої нами схеми поділу міста на три просторові зони, які відповідають історико-культурним та релігійно-духовним етапам розвитку міського простору. Поєднання цих трьох зон, в кінцевому випадку призведе до закономірної еволюції просторової системи міста до урбанізованої зони і далі до урбанізованої системи.

Цілісність ключових елементів міської агломерації аргументовано доводить М.М.Габрель, зауважуючи, що «агломерація становить цілісний організм завдяки об'єднанню її структурних елементів загальною транспортною й інженерною інфраструктурами, а також промисловістю» [13, с.68]. Ми погоджуємося із цим твердженням, але його слід доповнити ідеєю того, що єдність території відбувається

на підставі існування нематеріальних чинників, насамперед релігійно-духовного та відносин власності. Перший дозволяє відповідати за духовну складову, другий провокує активний діалог між мешканцями ключових зон міста. Так, проведені нами опитування засвідчують, що більшість жителів сіл, територія яких згідно плану утворення ОТГ має ввійти до складу Івано-Франківська, виступають проти об'єднання, мотивуючи своє рішення наступним «страхами»:

- перед високоповерховою забудовою на території їх громади – 52%;
 - спорудженням промислових та виробничих об'єктів (особливо сміттєпереробних) – 67%;
 - розміщення міського цвинтаря – 34%.
- З іншого боку, мешканці довколишніх сіл вважають за доцільність включення їх населених пунктів у:
- загальноміську мережу інфраструктури – 71%;
 - доступ до освітніх, медичних та культурних закладів – 60%;
 - можливість інвестицій – 45%.

Проведене опитування продемонструвало суперечність поглядів мешканців сіл, які потенційно можуть увійти до складу Івано-Франківської міської ОТГ. При цьому, не бралися до уваги політичні складові проблеми – небажання органів місцевого сільського самоврядування ділитися своїми повноваженнями та втрачати вплив на можливий розподіл земельних наділів.

Результати опитування доводять те, що територія агломерації та процес її формування є наслідком суспільно-політичних процесів, а елементи природнього середовища, формують новий тип міського простору, коли новоприєднані території розглядаються як зони відпочинку і задовольняють естетико-ландшафтні уподобання мешканців. Останні є нематеріальним виявом і одночасно сучасним трендом у розвитку урбанізованих зон, коли ландшафт та питання екології визнаються ключовими потребами жителів. У відповідності до цих потреб формується транспортна мережа, відбувається зонування міського простору. Виникає новий тип соціально-економічних, трудових, культурно-побутових та рекреаційних зв'язків [14].

Єдиною об'єктивною складністю, яка перешкоджатиме процесу формування міських територіальних громад і міських агломерацій є відносини власності. При цьому чинні нормативно-правові акти, а також концепція реформування адміністративно-територіального устрою країни, не вирішують цієї проблеми. Слід погодитися з думкою П.Кулинич, що найбільш дискусійними є норми щодо встановлення та зміни меж адміністративно-територіальних одиниць в процесі їх формування [15].

Висновки

Таким чином, адміністративно-територіальні зміни територіальних громад, що відбуваються впродовж останніх років, обумовлені як практичними потребами до розвитку та удосконалення міського простору, його розширення, формування агломерації і в подальшому виокремлення цілісних урбанізованих систем. Регульовані з правової точки зору територіальні зміни, часто заполітизовані, а тому супроводжуються численними суперечностями. Децентралізація, що стала закономірною і продовжує розвиватися, має позитивні наслідки саме для містобудівної діяльності, оскільки передбачає децентралізацію системи архбудконтролю. Останнє дасть можливість місцевим громадам оперативніше і ефективно впливати на трансформацію міського простору. В цьому випадку наявні нормативні акти, норми ДБН регулюють матеріальну складову, а нематеріальне реалізується через усталені принципи організації простору в якому мають зберігатися історико-культурні, морально-етичні та релігійно-духовні чинники. Особлива увага має відводитися тенденційним естетико-ландшафтним нормам, натомість відносини власності вимагають чіткого правового врегулювання.

Література

1. Навіщо децентралізація? [Електронний ресурс] / Децентралізація в Україні. – Режим доступу : [www/URL: https://decentralization.gov.ua/about](http://www.decentralization.gov.ua/about). – Загол. з екрану.
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05 лют. 2015 № 157-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www/URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19) (дата звернення: 06.03.2020).
3. Більший, ніж Барселона та Мілан: яким буде Івано-Франківськ після створення ОТГ (КАРТА) [Електронний ресурс] / Галка. Агенція новин: веб-сайт. – Режим доступу : [www/URL: https://galka.if.ua/bilshiy-nizh-barselona-ta-milan-yakim-bu/](https://galka.if.ua/bilshiy-nizh-barselona-ta-milan-yakim-bu/). – Загол. з екрану.
4. Один у полі не воїн, або Перспективи Львівської ОТГ [Електронний ресурс] / Дивись. Інфо : веб-сайт. – Режим доступу : [www/URL: https://divys.info/2019/09/23/odyn-u-poli-ne-voyn-abo-perspektyvy-lvivskoyi-otg/](https://divys.info/2019/09/23/odyn-u-poli-ne-voyn-abo-perspektyvy-lvivskoyi-otg/). – Загол. з екрану.
5. Чернівці не хочуть приєднання суміжних сіл. [Електронний ресурс] / Голос України : веб-сайт. – Режим доступу : [www/URL: http://www.golos.com.ua/article/326992](http://www.golos.com.ua/article/326992). – Загол. з екрану.
6. Калуська міська об'єднана територіальна громада [Електронний ресурс] / Децентралізація в Україні : веб-сайт. – Режим доступу : [www/URL: https://decentralization.gov.ua/gromada/1060](https://decentralization.gov.ua/gromada/1060). – Загол. з екрану.
7. Коломийська міська об'єднана територіальна громада [Електронний ресурс] / Децентралізація в Україні : веб-сайт. – Режим доступу : [www/URL: https://decentralization.gov.ua/gromada/1061](https://decentralization.gov.ua/gromada/1061). – Загол. з екрану.
8. Семенов, В.Т. Агломерация – приоритетные направления совершенствования территориально-

пространственного и административного реформирования Украины [Текст] / А.В. Завальный, Т.Н. Апатенко, А.Н. Панкеева, Л.А. Быченко // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – 2014. – Вип. 36. – С. 344-351.

9. Габрель, М.М. Просторова організація містобудівних систем [Текст] / М.М. Габрель; НАН України, Інститут регіональних досліджень. – К.: Видавничий дім А.С.С. – 2004. – 400 с.

10. Фомин, И. А. Количественные признаки городских агломераций [Текст] / И. А. Фомин // Градостроительство. Районная планировка. Городские агломерации. – К.: Будивельник. – 1967. – С. 20-28.

11. Bourassa, S. C. (1991) The Aesthetics of Landscape. London and NY: Belhaven Press, 156.

12. Wöbse, H. H. (2002). Landschaftsaesthetik: Über das Wesen, die Bedeutung und den Umgang mit landschaftlicher Schönheit. Wöbse H. H. Stuttgart: Eugen Ulmer Verlag, 304.

13. Габрель, М. М. Основні вимоги до проекту «Тимчасового положення про Львівську агломерацію» [Текст] / М. М. Габрель, Й. Я. Хром'як, Н. М. Лисак // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: зб.наук.праць. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2007 – № 605. – С. 66–70.

14. Панкеева, А.Н. Критерии выделения территории как агломерации [Текст] / А.Н. Панкеева, А.В. Завальный // Международный научно-исследовательский журнал : Выпуск № 10. – (76). Часть 2. – С.14-16.

15. ГРОМАДИ У АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ УСТРОЇ УКРАЇНИ: ВАЖКИЙ ШЛЯХ ДО ЛЕГІТИМІЗАЦІЇ [Електронний ресурс] / Юридичний вісник України : веб-сайт. – Режим доступу : [www/URL: https://yvu.com.ua/gromady-u-administrativno-terytorialnomu-ustroyi-ukrayiny-vazhkiy-shlyah-dolegitymizatsiyi/](http://www.yvu.com.ua/gromady-u-administrativno-terytorialnomu-ustroyi-ukrayiny-vazhkiy-shlyah-dolegitymizatsiyi/). – Загол. з екрану.

References

1. Navishcho detsentralizatsiia? Detsentralizatsiia v Ukraini. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/about>.
2. Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad : Zakon Ukrainy vid 05 liut. 2015 № 157-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
3. Bilshiy, nizh Barselona ta Milan: yakym bude Ivano-Frankivsk pislia stvorennia OTH (KARTA) / Halka. Ahentsiia novyn. Retrieved from <https://galka.if.ua/bilshiy-nizh-barselona-ta-milan-yakim-bu/>
4. Odyn u poli ne voyn, abo Perspektivy Lvivskoi OTH / Divys. Info. Retrieved from <https://divys.info/2019/09/23/odyn-u-poli-ne-voyn-abo-perspektyvy-lvivskoyi-otg/>
5. Chernivtsi ne khochut pryiednannia sumizhnykh sil / Holos Ukrainy. Retrieved from <http://www.golos.com.ua/article/326992>.
6. Kaluska miska obiednana terytorialna hromada / Detsentralizatsiia v Ukraini. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/gromada/1060>.
7. Kolomyiska miska obiednana terytorialna hromada / Detsentralizatsiia v Ukraini. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/gromada/1061>.
8. Semenov, V.T., Zavalnyi, A.V., Apatenko, T.N., Pankeeva, A.N., Bychenko, L.A. (2014). Ahlomeratsiia – pryorytetnye napravleniia sovshehstvovaniia terrytoryalno-prostranstvennogo y admynystrativnogo reformyrovaniia Ukrainy. Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia, 36. 344-351.
9. Habrel, M.M. (2004) Prostorova orhanizatsiia mistobudivnykh system. NAN Ukrainy, Instytut rehionalnykh doslidzhen. K.: Vydavnychi dim A.S.S., 400.

10. Fomyn, Y. A. (1967). Kolychestvennye pryznaky horodskyykh ahlomeratsyi. *Hradostroytelstvo. Raionnaia planirovka. Horodskye ahlomeratsyy*. K.: Budyvǎlnyk, 20–28.

11. Bourassa, S. C. (1991) *The Aesthetics of Landscape. London and NY : Belhaven Press*, 156.

12. Wöbse, H. H. (2002). *Landschaftsaesthetik: Über das Wesen, die Bedeutung und den Umgang mit landschaftlicher Schönheit. Wöbse H. H. Stuttgart: Eugen Ulmer Verlag*, 304.

13. Habrel, M.M., Khromiak, Y.Ya., Lysiak, N.M. (2007). Osnovni vymohy do proektu «Tymchasovoho polozhennia pro Lvivsku ahlomeratsiiu». *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku: zb.nauk.prats. Lviv: NU «Lvivska politekhnika», 605, 66–70.

14. Pankeeva, A.N. Kryteryu vydeleniya terytoryy kak ahlomeratsyy. *Mezhdunarodnyi nauchno-ysledovatel'skiy zhurnal : Vypusk, 10. (76). Chast 2*, 14-16.

15. HROMADY U ADMINISTRATYVNO-TERYTORIALNOMU USTROI UKRAINY: VAZHKYI ShLiaKh DO LEHITYMIZATSII / *Yurydychnyi visnyk Ukrainy*. Retrieved from <https://yvu.com.ua/gromady-u-administratyvno-terytorialnomu-ustroyi-ukrainy-vazhkyj-shlyah-do-legityimizatsiy/>

Рецензент: д-р архітектури, проф., В. Ю. Дурманов, Університет Короля Данила, Івано-Франківськ, Україна

Автор: КОСЬМІЙ Михайло Михайлович
кандидат юридичних наук, доцент, декан факультету архітектури, будівництва та дизайну
Університет Короля Данила
E-mail - kosmiy.lud@gmail.com
ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4823-5573>

PECULIARITIES OF INFLUENCE OF INTANGIBLE FACTORS ON ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL CHANGE OF TERRITORIAL COMMUNITIES

M. Kosmii

King Daniel University, Ukraine

At the present stage of development of territorial communities, the problem of their unification, including the change of administrative boundaries, has become a serious problem. The policy of dividing these boundaries is reflected in the perspective plan for the development of territorial communities, in particular relying on the material component without taking into account the intangible factor. This is quite clearly seen at the stage of formation of new ATGs and those conflict situations that arise in their formation.

Administrative-territorial changes, although a manifestation of legal regulation, are a combination of material and intangible factors in the development of spatial systems. The material component manifests itself in the clear regulation of the boundaries, principles and methods of organization of united communities, as well as their powers in the urban sphere. Intangible (dominant) is manifested in the fact that members of the community have the right to determine the vector and specificity of development of the spatial structure of the city or settlement. The analysis of the law on decentralization shows that the lawmakers also put the intangible in its basis: the continuity of the territory of the OTG; taking into account historical, natural, ethnic, cultural and other factors; the impossibility of reducing the quality and publicity of all services provided before the creation of the community

The peculiarity of the transformation of the administrative-territorial structure and the process of forming the OTG is that the center, as a rule, becomes the most developed settlement, including the city. Lastly, in this regard, it has high prospects for the development of an urbanized area, but this is possible only after overcoming a number of contradictions. It is possible to solve the latter by taking into account intangible factors, in particular property relations, which in the process of joining the city of the surrounding territories, offset the established principles of ownership and people's view of the surrounding space. Our surveys and their results prove that the agglomeration territory and the process of its formation are a consequence of socio-political processes, and the elements of the natural environment, form a new type of urban space, when the newly annexed territories are considered as recreation areas and satisfy the aesthetic and landscape preferences of residents. The latter are an intangible manifestation and, at the same time, a modern trend in the development of urbanized areas, where landscape and environmental issues are recognized as key needs of residents. In accordance with these needs, a transport network is formed and urban space is zoned. A new type of socio-economic, labor, cultural, and recreational ties is emerging.

Keywords: *intangible factors, spatial structure, urban system, city, united territorial communities, change of settlements.*